

JOANA ESCOBEDO

ROSALIA GUILLEUMAS.
ENTRE LLULL, VERDAGUER I LA GESTIÓ BIBLIOTECÀRIA

El 23 de maig del 1924 naixia a Barcelona Rosalia Guilleumas i Brosa. En els seus anys d'estudis, en plena joventut, conegué Jordi Rubió i Balaguer, que la formà com a alumna i com a becària i que orientà les seves passes intel·lectuals fins a fer-ne col·laboradora. El 1950 obtingué la llicenciatura en Filosofia i Lletres, secció Romàniques, per la Universitat de Barcelona. Arribaren les primeres publicacions: *Ramon Llull en l'obra de Jacint Verdaguer* (Barcelona, Barcino, 1953) i *Deu anys de publicacions verdaguerianes (1945-1954)* (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1954), inclosa a «Estudis Romànics», núm. 4 (1953-1954), ps. 251-287. Totes dues foren reeditades en un volum el 1988 per Barcino. Seguiren: *La biblioteca de Joan Bonllavi, membre de l'Escola Lullista de València al segle XVI*, en col·laboració amb Josep M. Madurell («Revista Valenciana de Filologia», núm. 4 (1954), ps. 25-73); i *La llengua catalana segons Antoni Rubió i Lluch* (Barcelona, Barcino, 1957), obra ressenyada per Antoni M. Badia i Margarit a «Revista de Filología Española», núm. 46 (1963), ps. 189-190.

Funcionària del Cuerpo Facultativo de Archiveros, Bibliotecarios y Arqueólogos del Estado, inicia la seva professió el 1957 amb càrrecs directius en terres asturianes. Torna a Barcelona el 1959; es casa amb Jordi Rubió i entra com a cap de la Reserva de la Biblioteca Provincial i Universitària de Barcelona. El febrer del 1970 en seria nomenada directora. Més tard, el gener de 1973, és nomenada directora del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona, rere la jubilació de Felip Mateu i Llopis, que havia estat director dels centres que estaven a cura de la Diputació: l'aleshores Biblioteca Central (Biblioteca de Catalunya) —la direcció en funcions de la qual durant un breu interval havia estat exercida per Mercè Rossell—, la Central de Biblioteques Populars i l'Escola de Bibliotecàries.

El setembre del 1980 la substituï el director de la Biblioteca Universitària Mercè Dexeus; continuà amb la direcció de l'Escola fins el 1982, en què, rere canvis significatius, la direcció fou encomanada a Joaquim Molas. Com a conseqüència d'un accident vascular cerebral esdevingut el 1983, hagué de renunciar, més tard, a la direcció de la Biblioteca de Catalunya. La seva vida començà aleshores una nova etapa allunyada de la professió i dels qui compartiren amb ella projectes comuns, que ha acabat aquest 29 d'agost.

Han estat aquests darrers, anys de silenci, romputs pel record d'una imatge de cabells prematurament blancs, serena i tenaç, lleugerament distant, controver-

tida a vegades, de qui va lluitar per un futur. Aquest silenci, però, ha estat potser la pantalla on s'ha projectat el ressò de la seva actuació. El germen del canvi, en camps prou diversos, incidia més enllà de l'àmbit bibliotecari; i, com a tal, exigia alhora continuïtats i ruptura, una ruptura empesa per una societat vibrant i la progressió de nou avenços. Les biblioteques iniciaven el llarg camí de la redefinició.

Passat el temps, estudis sobre les institucions n'han delineat un perfil. Assumpció Estivill, en un text sobre l'Escola —*Una mirada retrospectiva. De l'Escola Superior de Bibliotecàries a la Facultat de Biblioteconomia i Documentació. 1915-2005. 90 anys* (Barcelona, Universitat de Barcelona, Facultat de Biblioteconomia i Documentació, [2005])—, en destaca les seves gestions en pro de la modernitat: va canviar el nom de l'Escola i el pla d'estudis, va permetre l'accés a l'alumnat masculí i va fer els primers passos per integrar-la a la Universitat de Barcelona. A partir dels anys setanta s'hi van començar a desenvolupar les tecnologies de la informació. El 1982 l'Escola obtingué el rang d'escola universitària, poc després que el Parlament de Catalunya hagués aprovat la Llei de biblioteques (DOGC, núm. 123, 29 d'abril del 1981).

L'obra *Biblioteca de Catalunya. Cent anys. 1907-2007*, que, de la mà de Reis Fontanals i Marga Losantos, encara la trajectòria de la Biblioteca de Catalunya en el seu centenari, inclou la gestió de Guilleumas en el període de transició que planava en la vida política i social, amb eixos com el restabliment de la Generalitat de Catalunya i l'aprovació de les transferències de competències... S'hi parla del restabliment del nom de la institució —Biblioteca de Catalunya— el 1974; dels començos de la mecanització, allà cap el 1978; del seguiment de la Llei de Biblioteques a què ja hem alludit el 1981 i de la funció, tot just estrenada, de la Biblioteca com a biblioteca nacional i la rebuda, també incipient encara, del Dipòsit Legal, i d'altres projectes cooperatius com podria ser l'adopció —i traducció— de les normatives de descripció bibliogràfiques internacionals... Durant la seva direcció, els fons patrimonials de la Biblioteca s'incrementaren amb l'ingrés de col·leccions tan valuoses com la Biblioteca Torres Amat, la col·lecció bibliogràfica de Frederic Marès, que configuraria el Museu del Llibre del seu nom, el fons Josep Trueta, la biblioteca filològica Badia-Cardús, fons verdaguerians...

En el transcurs d'aquests anys Rosalia Guilleumas continuà amb la publicació de nous textos. Sense ànim d'exhaustivitat, esmentaríem: *El «Dietari Sisè» de Jeroni Pujades a la Biblioteca Universitària de Barcelona* («Boletín de la Real Academia de Buenas Letras», núm. 32 (1967-1968), ps. 27-36); *Desinfección y desinsectación de fondos bibliográficos en la Biblioteca Universitaria y Provincial de Barcelona* (Barcelona, Biblioteca General de la Universidad de Barcelona, 1972; i «Boletín de la Dirección General de Archivos y Bibliotecas», núm. 125-126 (1972), ps. 11-125); *Qué és y qué puede ser la Biblioteca Provincial y Universitaria de Barcelona* (Barcelona, Biblioteca Provincial y Universitaria, 1972); *La Biblioteca de Cataluña, ayer y hoy* («San Jorge», núm. 90-91 (1973), ps. 19-28); *Nueva orientación de la Escuela de Bibliotecarias* («Biblioteconomía», núm. 77-78

(1973-1974), ps. 3-11; *Las bibliotecas públicas en Barcelona y su área, La red de bibliotecas de la Diputación Provincial de Barcelona* (Barcelona, [s.n.], 1975); *Troballa de les tres últimes obres de Mossèn Cinto Verdaguer* («San Jorge», núm. 100 (1977), ps. 4-17); amén d'altres col·laboracions, entre elles, la contribució amb l'aparat crític, bibliografia, apèndix i glossari a l'edició lul·liana del *Libre de Evast e Blanquerna*, volum IV (Barcelona, Barcino, 1981). La darrera de les obres publicades, la *Bibliografia i cronologia de Jordi Rubió i Balaguer (1887-1982)*, en col·laboració amb Amadeu J. Soberanas i Lleó (Barcelona, Biblioteca de Catalunya, 1985), tancava un cercle que enllaçava amb els anys d'aprenentatge, d'estudis, anys pletòrics de joventut.

JOANA ESCOBEDO
Biblioteca de Catalunya